

Slovo úvodem

Letos má Beroun opravdu co slavit!

Rok 2010 přinesl totiž na poli kultury a historie našemu městu několik opravdových úspěchů, novinek a zajímavostí. Nejprve jsme se po šesté stali krajskými vítězi soutěže s předlouhým názvem: „Cena za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón“, abychom se o měsíc později stali jejími celorepublikovými vítězi a získali k tomu nepoměrně kratší, o to však srozmítnější, titul Historické město roku 2009. Ano čtete správně, soutěží se totiž vždy za minulý rok... Beroun tak byl oceněn hlavně za cílevědomou a systematickou péči o městskou památkovou zónu. Za to, jak se podařilo v šedém a zaprášeném průmyslovém městě vzkřísit jeho pomalu zanikající historii a vytvořit z něj živé a barevné „Moderní královské město“.

Netrvalo dlouho a Beroun si připomněl 745. výročí svého založení. Protože není zcela jasné, kdy byl přesně založen, bere se za správný den datum první písemné zmínky o městě. A ta je z 25. června 1265, kdy Přemysl Otakar II. v Berouně (tehdy ještě nazývaném Verona) sepsal dopis adresovaný ostrovskému klášteru. Proto se nedlouho před letními prázdninami v Berouně Přemysl Otakar II. objevil i letos. Přijel s družinou na koni, zhlédl vystoupení šermířů, potvrdil nám městská práva, pokřtil knihu o cyklostezce Po stopách českých králů a na závěr podepsal a odeslal repliku onoho zmiňovaného dopisu a tím připomněl to polokulaté výročí. Pokud bude jezdit pravidelně, můžeme s ním za pět let oslavit i výročí kulaté... A že 750 je číslo kulaté až, až.

Prázdniny začaly a Beroun se opět dostal na přední stránky celostátního tisku. Ministrem kultury v nově vzniklé vládě se stal dosavadní starosta města MUDr. Jiří Besser. Na začátku srpna opustil místo starosty, aby se mohl plně věnovat tomuto novému poslání. A tak se stalo, že se slavnostního otevření městského kina, po třetí etapě rekonstrukce, zúčastnili najednou hned dva ministři kultury (současný i minulý) a jeden krajský hejtman k tomu. Kromě nového vstupu, terasy a fasády se mohli potěšit z digitálního promítacího zařízení včetně systému 3D. Nechť se z něj nadále těší co nejvíce příznivci filmového umění!

■ Ing. Tomáš Havel, starosta města

Nový informační materiál na téma MPZ

Beroun se pyšní titulem Historické město roku 2009

Historický úspěch – cena za šestnáctiletou péči o památky

Šestkrát se Beroun přihlásil do soutěže Historické město roku a stejně tolikrát vyhrál i v krajských kolech, v nichž porazil i Kutnou Horu či Poděbrady. Loni už postoupil Beroun do finále. Letos dosáhl

na stupínek nejvyšší: V úterý 13. dubna byl městu Beroun udělen ve Španělském sále Pražského hradu prestižní titul za nejlepší přípravu a realizaci programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za rok 2009.

Beroun se tak může pyšnit titulem Historické město roku 2009. Konkurence přitom byla obrovská: O prvenství bojovalo dvaapadesát měst. Do finále se kromě Berouna dostala ještě Jilemnice a Uherské Hradiště.

„O našem vítězství rozhodla jednoznačně naše uputnost,“ řekl tehdejší starosta Jiří Besser těsně po převzetí putovní umělecké plastiky z českého křišťálu vyrobené v nižborských sklárnách. Jsou na ní vyrytá jména všech předcházejících patnácti vítězů soutěže, kterou od roku 1994 vyhlašuje Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Ocenění byli všichni ti, kdo systematickou prací proměnili socialistickou devastaci poznamenaný a šedivý Beroun v moderní, barevné a pulsující město, aniž by při tom narušili jeho historický ráz.

Cenu mohou návštěvníci a obyvatelé Berouna zhlédnout v Městském informačním centru na Husově náměstí, jehož výlohy získaly i díky ocenění novou podobu. Zde je možné rovněž zakoupit i orazítované kopie pamětních diplomů, které připomínají úspěch v soutěži, nebo získat speciální skládačku, kterou Beroun k udělení titulu vydal.

Za prvenství získal Beroun kromě ceny z křišťalového skla i částku milion korun, kterou musí využít při další regeneraci městské památkové zóny.

Svou městskou památkovou zónu vyhlásil Beroun v roce 1992 a o dva roky později ji začal postupně zvelebovat. Za tu dobu se vložené investice vyšplhaly na bezmála 600 milionů korun. **■ (ps)**

B E R O U N
Historické město roku
2009

Dobrá pověst hrnčířských trhů se šíří Evropou

Novinkou letošního festivalu hrnčířů a keramiků nebudou jen výrobky od nových vystavovatelů, ale i originální berounské koláče

Přestože se hrnčířské trhy uskuteční o víkend 11. a 12. září na berounském Husově náměstí již poctnáté a mohlo by se zdát, že již nemají návštěvníky čím překvapit, opak je pravdou. Jejich organizátor, výtvarník Vladimír Izbiczký se každý rok snaží trhy něčím novým obohatit, ať už jsou to nové originální výrobky či novinky lahodící našim chuťovým buňkám. Postupně se mu podařilo získat této tradiční městské

akci dobré renomé i v zahraničí. „Kromě domácích hrnčířů přijedou hosté z Francie, Německa, Maďarska, Polska, Litvy a ze Slovenska. Pozvání přijala například francouzská hrnčířka Catherine Cottonian Moiroux, která představí malovanou keramiku inspirovanou kulturou Středomoří. Na trzích bychom neměli přehlédnout ani stánek Romana Mekisi umístěný na rohu travnaté plochy v dolní části náměstí. Tento litévský keramik vystudoval Akademii umění ve Vlini-

usu a jeho originální výrobky získaly řadu prvenství v mnoha soutěžích,“ prozradil Vladimír Izbiczký, který hrnčířské trhy ve spolupráci s městem pořádá již od roku 1997. Letos by se mělo v Berouně představit téměř tři sta hrnčířských a keramických dílen.

Hrnčířské trhy Beroun představují současnou keramickou tvorbu, ale ctí i tradici. „Proto zachovávají skladbu obilbených a ověřených stánků s keramikou i s občerstvením, aby návštěvníci našli opět to, co si oblíbili,“ podotýká Vladimír Izbiczký.

Mezi stánky s občerstvením jistě zaujmou čerstvě grilované a uzené ryby od hořovického rybář-

ského svazu. „Jako specialitu mohou návštěvníci ochutnat především grilovaného či uzeného úhoře, candáta, pstruha nebo vynikající kapři hranolky. Všechny ryby budou rybáři udit na místě a podávat zákazníkům přímo z udiřny,“ vzkazuje gurmánům Vladimír Izbiczký. Letos poprvé budou mít návštěvníci trhů možnost ocenit originalitu vyhlášených berounských koláčů, které ve středověku dodávaly berounské pekařky až na Pražský hrad.

Bohatý kulturní program připravilo město Beroun. **■ (red)**
Informace najdete také na www.hrnckirsketrych.cz

Dne 19. června u příležitosti **745. výročí založení města** přijel do Berouna herec Vladimír Čech jako král **Přemysl Otakar II.** s doprovodem. Vitali jej občané i tehdejší místostarosta Ing. Tomáš Havel, předávaly se glejty, král přijal i zástupce řemeslných cechů a pokřtil knihu Otomara Dvořáka a Marie Holečkové „Po stopách českých králů pěšky i na kole“.

Kino Mír promítá jako jediné na Berounsku v 3D rozlišení

Berounské kino Mír je od počátku srpna dalším příkladem symbolického prolnutí dvou světů: moderního a historického. V budově kina, která se nachází na hranici Městské památkové zóny, se totiž od 9. srpna promítají snímky tou nejmodernější 3D technologií. Poprvé tu návštěvníci mohli ve speciálních brýlích zhlédnout populární snímek Avatar. A během srpna přibýly další filmy v 3D rozlišení. A to vše díky celkové rekonstrukci městského kina, která trvala několik let.

Závěrečná již třetí etapa rekonstrukce kina zahrnovala vybudování nového vchodu s venkovní terasou, vstupního vestibulu s prostornou chodbou, pokladnou, bufetem a šatnou pro zaměstnance, dále výstavbu nového schodiště do patra a suteré-

nu, technického zázemí pro provoz kina, promítací kabiny a prostorného moderního sociálního zařízení. Kino má zároveň i novou fasádu.

Rekonstrukce stála 8,3 milionu korun. A to včetně 3D technologií. Z Regionálního operačního programu město získalo na rekonstrukci 5 milionů korun, 950 tisíc korun přispěl Fond České kinematografie. Zbytek zaplatilo město.

V berounském kině Mír se budou používat takzvané neaktivní neboli pasivní brýle. Jsou totiž mnohem výhodnější a jejich provoz je levnější.

První etapa rekonstrukce se uskutečnila v roce 2003 a zahrnovala výměnu podlahy, sedadel, instalaci nového odvětrávání a nového zvukového systému. Před třemi roky se budovala nová kotelna, stěnové akustické obklady a světelný park. ■ (pš)

Založení města připomene výstava

Letošní výročí 745 let od založení Berouna si mohou návštěvníci města a jeho obyvatelé připomenout na výstavě. Od 3. do 17. září se koná v galerii Holandského domu. K vidění tu jsou vzácné dokumenty spojené s Berounem.

Území, na kterém se rozkládá dnešní Beroun, bylo osídleno odnepaměti. První písemná zmínka však pochází teprve z 25. června 1265. Toho dne vydal král Přemysl Otakar II. v Berouně listinu osterskému klášteru, kde v dataci je uvedeno poprvé jméno města v latinské podobě, tedy Verona. Proto je často tento rok uváděn jako rok, ve kterém bylo město založeno, i když tomu tak pravděpodobně není.

První připomínkou tohoto výročí bylo červnové vítání krále Přemysla Otakara II. Nyní na tuto slávu

navazuje výstava nazvaná 745 let města Berouna. Návštěvníci se mohou těšit na kopie archiválií, které ochraňuje Státní okresní archiv v Berouně a další předměty z Muzea Českého krasu. Listina z roku 1265 se, bohužel, nedochovala. Její obsah známe pouze z opisu, který je spolu s dalšími uveden v Seznamu listin královských měst venkovských. Latinské výpisy pořizovaly ve středověku pro svou potřebu církevní instituce a většinou pouze díky nim obsah těchto historických listin známe. Nejstarší berounskou listinou uloženou ve zdejšímu archivu, jejíž kopii mohou návštěvníci zhlédnout, je tak listina krále Václava IV. z roku 1404, kterou potvrzuje založení špitálu v Berouně, a první strana městské pozemkové knihy z roku 1483. Bohatý obrazový materiál doplní také trojrozměrné exponáty, které zapůjčilo Muzeum Českého krasu v Berouně. ■ (pš)

Foto: Zdeněk Zůna

Ochotníci uvedou komediální klasiku

K bonbónkům v každoročním programu berounských oslav Dnů evropského dědictví neodmyslitelně patří vystoupení hereckého spolku Herci první generace (HPG). A to zejména proto, že berounští ochotníci pro tuto příležitost obvykle nastudují premiérové uvedení nové hry. Nejinak tomu bude i letos a příznivci HPG se mohou těšit na sobotní večer 11. září od 19:30 hodin, kdy na prknech společenského domu Plzeňka budou moci spatřit divadelní před-

stavení Přišel na večeři. Herci první generace tuto hru uvedou i v předpremiéře v loděnickém klubu již 3. září.

Herecké obsazení bude patřit nejen oporám souboru (Vít Kolovrat, Vilma Vágnerová, Milan Just), ale i méně známým tvářím (Klára Černovská či Katka Petrusová). Herce při nastudování hry režijně vedl Jiří Filip.

A o čem klasická komedie George S. Kaufmana a Mosse Harta pojednává? Citujme anonci z di-

vadelního programu: „Vánoce by byly v Mesalii tím pravým rájem, plným skvělých telecích nožiček, nočního bruslení a každoročního celostátního rozhlasového programu pana Sheridan Whitesida, kdyby... si zde nezlomil kyčel pan Sheridan White-side, který navzdory svému podmanivému hlasu je tím nejnesnesitelnějším pacientem na světě. Slavná americká komediální klasika, plná humoru, tučňáků, intrik, lásky, švábů, teroru, bruslení a jednéh Vánoc, na které budou všichni vzpomínat.“ ■ (red)

Foto: Alena Šustrová

Tři dny na bříše

Hudební uskupení Tři dny na bříše již dávno překročilo svým významem hranice regionu. Znají je i posluchači v Praze, například z nedávného vystoupení v Balbínově poetické hospůdce. Tři dny na bříše, též 3DB, vytvářejí a hrají písničky blízké se „blues v bílém“, big beatu a šansonu. Autorství hudby si připsují zejména Pavel Machač, Irena Zlámalová a Viktor Machač. Irena Zlámalová píše texty lyrické, tedy méně dějové. Jan Velišek tihne k epice, jindy ne, a směřuje kapelu mimoděk k šansonu. Některé jeho texty zhuměbnil a nazpíval Jan Špálený.

Tři dny na bříše vystoupí v rámci kulturního programu Dnů evropského dědictví v neděli 12. září od 10:45 hodin, a to pod širým nebem na berounském Husově náměstí. ■ (red)

autentická řeč historických pramenů

Řád proti ohni (1736)

Červený kohout byl vedle morových epidemií a vpádů cizího vojska považován našimi předky za jedno z nejhorších neštěstí, které může obec postihnout. Město Beroun nebylo výjimkou, spíše naopak, hořelo zde často. Zejména dva požáry – v roce 1599 a 1735 – způsobily obrovskou zkázu. V září 1735 se z jednoho řemeslnického domu na Klášterské rozšířil přes doškové a šindelové střechy za silného větru oheň tak rychle, že vyhořelo téměř celé vnitřní město (82 domů). Ovšem první řád proti ohni zpracovala městská rada (podle pražského vzoru) až poté, co v roce 1751 vyšlo v tomto směru nařízení Marie Terezie. První dobrovolný sbor hasičů zde vznikl až v roce 1875. Z uvedeného, velmi rozsáhlého řádu vyjímáme jen některé zajímavé výňatky:

1 Domácí pání mají každodenně na nebezpečná místa dohlíždnouti a do domu vábení podezřelé chasy netrpěti. Přílišný oheň obzvláštní nočního času netrpěti. Ponocný sobě nařízeno má, že kdyby nějaký neobyčejný světlo

2 pozdě na noc u některého z pánů měšťanů viděl, by ihned se tam dotlouk, následovně do téhož domu šel a spatřil, co za přílišný světlo jest, zdalíž škodlivý nejni. Pánům měšťanům nařízeno, by oni v kamnech, sopouchách a na ohništích žádné suché dříví nenechávali.

2 Na podstřeší a do maštale s hořícími dráčky*, svíci neb fakulí a uhlím choditi se nepřipouští. Jakož i na takových nebezpečných místech tabák kouřiti, stříleti a rachejtle pouštěti, neb doutnavé luntý nositi pod 3 zlaté pokuty se zapovídá. Pokud by soused neb obyvatel neopatrnost ohně neoznánil, pokutou 20 zlatých trestán býti má. Všem tohoto města obyvatelům poručeno, by přílišnej oheň v kamnech nečinili a při topení bedlivý pozor dali, následovně mnoho loučí jakož také slámy k zatopení nepotřebovali a od počátku jak dříví, tak slámu, též louče podléjaji na straně srovnané měli. Všem měšťanům a všem vůbec nařízeno, by saze pilně ometali, na kamna pozor dali, včas je vymazati nechali a pokudž by nějaké kachlik roztloučený byl, jej vyvrhli a jiný vsaditi dali. Kamnové dvířka mají se zavřiti.

3 Poněvadž skoro jeden každý ze zdejších obyvatelů psa a dílem kočku chová, tehdy jim z kuchyně a z kamen vyháněti a na ně bedlivý pozor dáti, by oheň skrze ně nevyšel, nařízeno jest.

4 Jednomu každému obyvateli pod arestem nočního času s loučí neb nějakým ohněm po ulici choditi, aneb ji do složeného dříví strkati, nanejvýš zamezeno jest.

6 Všechněm obyvatelům, obzvlášť řemeslníkům s popelem zacházejícím, přísně zamezeno, by žádnéj z obyvatelů popel pod střechu neb pod římsy sypali.

7 Co se pekařů, barvířů, hrnčírů, sládků, kovárů, mydlářů, vinopalů, voskařů, větším dílem s ohněm pracujících dotýče, že poněvadž až dosavádě všechny s klenutými přizemkami a místama zaopatřeny nebyly jim pod pokutou 3 zlaté nařízeno, by oni své řemeslo ku kterému oheň potřebujou, v klenutých místech provozovali, mydláři a voskaři, též řezníci a těm podobný nočního času nic nepřevařovali.

8 Všem, jak obyvatelům městským tak předměstským, střelbu aneb rachejtle jakýmkoliv způsobem provozovati aneb Svatojanský oheň kdekoliv činiti pod pokutou 2 zlaté zamezeno jest, kterážto pokuta byl 1 zlatý denunciantovi, přestupníka jmenujícího, připadnutí by se uznalo. ■ (top)

* Dráček = tříška nebo louč na svícení

Co vy osobně považujete v období šestnáctiletého budování berounské městské památkové zóny za největší úspěch a co vám udělalo největší radost?

Mgr. Jiří Topinka, ředitel Státního okresního archivu Beroun

Asi každého, kdo pamatuje socialistický Beroun po asanaci, potěšila obnova centra, zejména v místech, která se po jejich likvidaci už (naštěstí) nepodařilo do roku 1989 zaplnit dalšími panelovými projekty. Především mám na mysli Havlíčkovu ulici, která tu za ta léta vyrostla takřka celá, a to v jednotlivém, poměrně pěkném architektonickém konceptu. Ze samostatných projektů mě nejvíce potěšila náročná generální oprava Duslovy vily, budovy, která si nepochybně zasloužila zápis mezi kulturní památky. V této souvislosti je skvělé, že knihovna, která se v ní po více než osmdesát let těšila, našla vhodnější prostory.

„Bitva o obnovu veřejného prostranství se vyplatila,“

tvrdí PhDr. Anna Matoušková, náměstkyně ministra kultury, která byla od roku 1994 sedm let místostarostkou Berouna.

■ **Za doby vašeho působení v roli místostarostky i po vašem odchodu se podařilo obnovit mnoho památek a celé centrum tak prošlo úspěšnou regenerací. Které z rozhodnutí bylo nejtěžší uskutečnit?**

Na procesu regenerace historického jádra města Berouna jsem měla možnost se aktivně podílet pouze dvě volební období, tj. od roku 1994 do roku 2001, druhá dvě volební období jsem již regeneraci památkové zóny sledovala s odstupem. Z obou dvou pohledů se domnívám, že nejtěžší rozhodnutí nebyla spojena s přípravou a realizací obnovy jednotlivých památek, ale s rehabilitací Husova náměstí. Vybavím-li si nekonečné debaty v zastupitelstvu i v místním tisku o návrzích dlažeb, osvětlení, zeleně, městského mobiliáře či parkování, znova si uvědomím, jak bylo těžké pro-

sadit přípravu projektové dokumentace této velké akce. Ale ta bitva o obnovu nejdůležitějšího veřejného prostranství města se vyplatila. Když Beroun zasáhla ničivá povodeň v roce 2002, ukázala se malichernost některých aspektů diskuse o nové podobě náměstí. Zdevastované centrum města volalo po rychlé obnově, a tak se vyplatilo, že kvalitní projekty byly okamžitě k dispozici. Město Beroun dnes může být na své historické náměstí právem pyšné. Podařilo se uchovat všechny památkové a urbanistické hodnoty a navíc inovativně obohatit tento veřejný prostor o prvky, které umocňují jeho společenskou a reprezentativní funkci. A dávám spory, pochybnosti a nesouhlasy jsou dávno zapomenuty. Náměstí se líbí všem.

■ **I když dnes převážnou část dne trávíte v Praze, stále žijete v Berouně. Považujete se za člověka srostlého s tímto městem?**

V Berouně žiji od roku 1979. Toto město nebylo vysněným místem mého života. Nemohu nevzpomenout na dobu svých vysokoškolských studií, kdy jsem z rodné Plané u Mariánských Lázní dojížděla vlakem do Prahy. Při průjezdu průmyslovou aglomerací Beroun – Králův Dvůr jsem si vždy v duchu říkala, jak zde, i v tom živém obrazu

průmyslové revoluce plném jisker, dýmu a prachu, mohou lidé spokojeně trávit své životy. Ne nadarmo se říká: „Odřikáno chleba...“ Do města jsem přišla jako historik a práce v muzeu mi umožnila poznat detailně minulost města a jeho okolí. Má náklonnost pro přírodu a krajinu mne zavedla do Českého krasu a na Křivoklátsko. Postupně se averze vůči zanedbanému a zaprášenému městu se specifickou sociální strukturou i specifickým kulturně-historickým obrazem začala stírat. Pak se přidala snaha napomoci tomu, aby město neztratilo zbytky své minulosti, a nakonec i odhodlání k přímému podílení se na vytváření přítomnosti i budoucnosti Berouna. Beroun je dnes mým městem a mým domovem, ke kterému mám silnou vazbu.

■ **Čím je Beroun výjimečný?**

To by bylo na dlouhé povídání. Objevilo by se v něm posouzení jeho polohy, přírodního a krajinného prostředí, dějin, jeho hospodářského, sociálního, kulturního vývoje, jeho významných osobností, ale také jeho nedávné minulosti a samozřejmě také současnosti.

Tou největší devizou dnešního Berouna je jeho rozvojový potenciál, jenž tkví ve všech těch dílčích exkluzivitách, které jsem pouze naznačila.

■ **Minulý rok v lokalitě Na Ostrově děti z místní základní školy pomalovaly novou ohradní zeď motivy berounských památek, aby se tak zabránilo případnému posprejování. Jaký je váš názor na graffiti? Považujete jej za umění?**

Graffiti je specifickým výrazem současné výtvarné kultury mladé generace. Graffiti patří do urbánní struktury současných měst, výhradně však na legální plochy vymezené pro tento výtvarný fenomén. Tyto plochy by měly být velice pečlivě vybírány tak, aby výsledek onoho výtvarného projevu harmonizoval s okolním prostředím. Graffiti není umění, ale k výtvarnému umění může mladé lidi přivést. Ostatně existuje i cesta opačná – mnozí mladí umělci studující na AVU či VŠUP se graffiti věnují. Graffiti na památkách – to je kulturní barbarství, bohužel, setkáváme se s ním i v Berouně.

■ **Měla jste možnost porovnat, jak si lidé v České republice váží svých památek, když srovnáte Čechy s příslušníky jiných národů?**

Češi mají tradičně velmi pozitivní obecný vztah k historii a k jejím hmotným reliktiům, v tomto směru jsme bezesporu na předním místě mezi ostatními evropskými národy. Jde o to, aby pozitivní vztah k minulosti a památkám byl trvalou charakteristikou našeho národa, aby si ho osvojily i nejmladší generace. Pozitivní vztah ještě neznámá, že je v konkrétní životní praxi naplňován. A v tom je asi náš problém. Všichni máme rádi památky, ale když se máme my sami podrobit omezením, která plynou z tohoto veřejného zájmu, máme s tím často problém. V disproporcii mezi vztahem pocítovaným a žitým jsme v evropském měřítku asi také jistým specifikem.

■ **Jaká je dle vás úroveň kulturní nabídky v Česku?**

Jsem přesvědčena o tom, že úroveň kulturní nabídky v naší zemi je dostatečná, a to jak ve smyslu kvantitativním, tak kvalitativním. Svě si najdou všechny zájmové skupiny. V mnoha případech nabídka převyšuje poptávku.

■ **Památkovou péči jste se zabývala na krajské i městské úrovni, nyní jste náměstkyní ministra kultury pro kulturní dědictví. V čem se práce na jednotlivých pozicích kromě rozsahu pole působnosti liší?**

Nechci zůstat jen u rozdílu teritoriálního, ten je zřejmý. Nelze opomenout věcnou šíři záběru pracovní činnosti, nutnou míru nadhledu a abstrakce, rozsah nezbytných souvislostí, které je třeba vnímat, a samozřejmě míru odpovědnosti. Všechny pozice mají ale také jeden podstatný společný jmenovatel, tím je obecná zodpovědnost, poctivost, pokora, korektnost, otevřenost v komunikaci a zpětná vazba.

■ **Jaký je váš typický pracovní den?**

Je limitován dvěma faktory – do práce dojíždím a má současná pozice nezná pracovní dobu. Všechny dny je zcela vyplněn zaměřením, přičemž vlastní náplň pracovní činnosti je velice různorodá a je spojena s poměrně častými výjezdy po celé republice. Časem relaxace jsou pro mne víkendy a ty věnuji aktivnímu odpočinku, nejraději v přírodě.

■ **Děkuji vám za rozhovor.**

■ Petr Bořuta

„Rekonstrukci náměstí považují za nejzásadnější“

Rozhovor se současným berounským starostou Ing. Tomášem Havlem, mimo jiné i o opravách berounských památek.

■ **Jaký je váš osobní vztah k historii? A zvláště k té berounské...**

Ač mám, upřímně řečeno, asi přeci jen bližší vztah k současnosti a ke všemu modernímu, uvědomuji si zásadní důležitost historického povědomí, uvědomování si toho, z čeho vycházíme a toho, co bylo v minulosti prožito. I proto se již řadu let v Berouně snažím o sepnutí města i jeho obyvatel s vlastní minulostí. O to, aby nejen veřejné prostory a historické budovy, ale i akce pořádané ve městě, připomněly onu minulost a umožnily tak Berounákům sžít se se svým městem. Aby pro ně nebylo jen nějakým obecným místem na přespání.

■ **Za doby vašeho předchozího působení v roli místostarosty byla nejen v centru města opravena celá řada památek. Rekonstrukci které z nich považujete za zásadní?**

Těžko říct o jedné akci, že je zásadní. Památkovou zónu je třeba brát jako celek. V prvních letech byla hlavní asi rekonstrukce městských hradeb. V podstatě se jednalo o jejich povstání z trosek. Části byly zrekonstruovány, části opraveny, v částech ponechána alespoň symbolická „maketa“ jejich původního tvaru. Město se od té doby chlubí jedním z nejzachovalejších hradebních systémů v republice. Z hlediska složitosti financování byla asi největším oříškem rekonstrukce Duslovy vily. Zajistit finance na kompletní rekonstrukci této památky se podařilo až po zapojení soukromého investora. Teprve spolu s firmou Tipsport se podařilo objekt zrekonstruovat a společně i využívat.

Za jeden z mých osobně největších úspěchů, ale hlavně za nejviditelnější a pro občany i nevyužívanější stavbu a tedy i nejzásadnější, považuji určitě rekonstrukci berounského náměstí. Takřka deset let připravovaná stavba, mnohokrát diskutovaná, s opakovaně měněnou koncepcí a připravenými projekty, ale bez definitivního rozhodnutí. Paradoxně až povodeň v roce 2002, poškozené povrchy, odumřelé stromy, podzemní kanalizace i poškozené inženýrské sítě, ale i naděje na získání popovodňové dotace na opravy, k onomu rozhodnutí přispěly.

Zásadní ale nebylo pouze rozhodnutí, zda se do rekonstrukce, v šibeničném termínu daném možnou dotací, vůbec pustit, či ne. Ale zároveň rozhodnutí, kterou z variant v té rychlosti realizovat. Nelehké tudíž byly i čtyři měsíce strávené na stavbě. Každodenní řešení dalšího postupu, ale i nekonečné probírání těch nejmenších detailů. O to větší radost mám z toho, když každý den vidím příjemnou atmosféru, která z jeho užívání salá. I přes množství odřených podpatků dámských lodiček...

■ **Město Beroun se často prezentuje jako „moderní královské“ město, to znamená, že se zde propojuje historie se současností a je to často vidět i na moderních stavbách v centru města. Jaký je váš názor na toto prolínání moderní architektury s historickým odkazem?**

Jsem rád, že můj slogan „Beroun - moderní královské město“ se pomalu stává obecně užívaným. Domnívám se totiž, že právě ten vystihuje berounskou současnost. Na základě historických tradic se tu rozvíjí město, ve kterém by se mělo dobře žít, pracovat a trávit volný čas dle požadavků 21. století. A k tomu patří nejen opravené historické stavby, ale i moderní architektura. Každá architektura by měla být kvalitní, protože ovlivňuje obecný vkus a na rozdíl od uměleckých děl uschovaných doma či v galerii, na domy a stavby se „musí“ dívat každý, kdo jde kolem. V kontextu historických staveb by architektura, a proč ne současná – žijeme přece v současnosti – měla být obzvlášť kvalitní. Takže odpovídám kladně.

■ **Beroun byl oceněn titulem Historické město roku 2009 a s touto cenou se pojí i konkrétní finanční odměna. Podmínkou ale je, že tyto peníze budou investovány do oprav v Městské památkové zóně. Už víte, jak smysluplně tyto prostředky investujete?**

Rádi bychom, aby prostředky ve výši jednoho milionu korun, které Beroun obdržel jako součást získaného titulu, byly ve městě opravdu vidět. To znamená investovat je do nějaké nové, samostatné, viditelné a prospěšné stavby. Usilujeme o možnost vložení této částky do společné akce – rekonstruk-

ce náměstí Joachima Barranda. Prostředky z Historického města roku by stylově uzavřely jednu etapu historické rekonstrukce oblasti Biřické ulice, hradební zdi i nového objektu Tipsportu a uzavřely by i prostor nového náměstíčka s historickou stopou...

■ **Myslíte si, že udělení titulu Historické město roku bude mít nějaký dlouhodobý dopad na život v Berouně? Dají se přínosy tohoto ocenění nějak vyčíslit, nejen v symbolické rovině?**

Nepředpokládám, že by se lidem v Berouně najednou žilo lépe či radostněji, ani že by tržby podnikatelů zaznamenaly skokový růst. Nelze ale pominout fakt o celkovém povědomí veřejnosti o městě jako takovém. Vycházíme z toho, že před revolucí byl Beroun opravdu znám hlavně jako průmyslové město, kam se jezdí pro cement (Vesničko má středisková) nebo k Vitáčkovi pro dlaždičky (Kotva v přívozu). Dnes tomu nikdo nevěří a jezdí se sem na hrncířské trhy, ale také jen tak na procházku historickým centrem. A právě tady může být dopad onoho ocenění. Také jsem sám navštívil v nedávné době Třebíč, Spálené Poříčí, Polnou, Františkovy Lázně, Šternberk, ... a právě proto, že toto ocenění získali a zajímalo mě proč...

■ **Pocítujete ze strany města nějaký dluh ve vztahu k péči o historické dědictví? Je v této oblasti něco podstatného, čemu v minulosti nebyla nebo nemohla být věnována dostatečná péče?**

Snad pomoci jiným investorům. Ať už soukromníkům, či církví. Nedisponujeme prostředky na investice do majetku jiných investorů. Pouze při spolupráci v různých dotačních programech či v programech regenerace Městské památkové zóny. A těch je, v poměru k množství památek zanedbaných minulým režimem, v celé republice velmi málo.

■ **Na tváři města se neblaze podepsal i minulý režim, který řadu historicky zajímavých lokalit odsoudil k asanaci. Myslíte si, že se tyto šrámy na tváři Berouna dají zahojit?**

Beroun byl jedním z nejvíce stavebně postižených měst minulým režimem. Obrazně řečeno

v roce 1989 se bagry zastavily až v České ulici. V plánech byla i demolice poloviny náměstí a nahrazení historických objektů panelovými domy. Naštěstí zůstalo jen u Havlíčkovy ulice a části České a Biřické. Obzvlášť obtížné bylo zastavět rozsáhlý, demolicími uvolněný, prostor v Havlíčkově ulici. Prodeje pozemků jednotlivým investorům se příliš nezdařily. Až pomoc investiční firmy z partnerského holandského Rijnswijku celou akci posunula kupředu. Možná, že nejde o nějaký architektonický výkřik, ale o příjemnou a v jednotném duchu zastavěnou čtvrt, kterou Berouňáci přijali za svou.

■ **Vidíte nějaký rozdíl v tom, jak o historicky cenné objekty pečuje město, pokud jsou v jeho majetku, a jak soukromí vlastníci?**

Nelze se dívat tomu, že řada vlastníků není spojena se stavem věcí. Na nich leží tíha financování, údržby a provozu objektů a na straně památkářů jsou logicky požadavky na dodržení určitých postupů. Od povinnosti zajistit archeologický průzkum, přes dodržení forem, tvarů, detailů či materiálů použitých při opravě. Leckdy nákladnějších, než by měli majitelé původně v plánu. Odtud pramení i občasná nechuť k jejich dodržování. Tuto „nechuť“ si město nemůže dovolit.

■ **Budete se jistě ucházet o přízeň voličů i v nadcházejících komunálních volbách. Jaký cíl v oblasti ochrany historického dědictví a péče o památky byste si vytyčil, pokud byste dostal důvěru voličů?**

Jsem dvacet let předsedou komise výstavby, šestnáct let v radě města, osm let místostarostou a teď i dva měsíce starostou ve městě, které se letos stalo Historickým městem České republiky za rok 2009. Nejen z toho je vidět, že jsme se ubírali správnou cestou a já v ní i logicky chci pokračovat. Beroun nemá hrad, nebo zámek, ke kterému by se soustředila nějaká zásadní pozornost. My se zajímáme o celou Měst-

skou památkovou zónu, kde objekty v našem vlastnictví již rekonstrukcemi prošly. Budeme se snažit o pomoc s opravami soukromých objektů, zrovna tak o možnost oprav objektů mimo památkovou zónu. Rád bych byl například u realizace, dlouho připravované, rekonstrukce parku u Zábranského kostela včetně jeho historické zdi a brány...

■ **Děkuji vám za rozhovor.**

■ Kameel Machart

Co vy osobně považujete v období šestnáctiletého budování berounské městské památkové zóny za největší úspěch a co vám udělalo největší radost?

RNDr. Soňa Chalupová, berounská radní, místostarostka Berouna v letech 1990 - 1994

Příprava na vyhlášení městské památkové zóny začala již v roce 1991 a od 10. září 1992, kdy ji ministerstvo kultury oficiálně vyhlásilo, se začalo v berounském centru vůbec něco dít. Regenerace městské památkové zóny je jedno z několika témat, kdy nově nastoupivší zastupitelstvo nepřetrhlo kontinuitu vývoje a na svém prvním zasedání schválilo již připravený 1. program regenerace. Výsledky poctivého úsilí o navrácení Berouna mezi kulturní města Evropy můžeme po tolika letech vidět všude okolo nás. Pro mne osobně je největším úspěchem rekonstrukce a dostavba objektu radnice. Ta současná je nádherná a naprosto nepodobná zřícenině, do níž jsem po revoluci nastoupila, abych zde čtyři roky pracovala pro město.

Regenerace městské památkové zóny

Historické objekty, které se od roku 1994 dočkaly opravy:

1996 – rekonstrukce hradbního opevnění

Cílem tohoto projektu byla oprava významného městského hradbního opevnění, které je ve svém rozsahu a zachovalosti v České republice ojedinělé. Proběhla oprava stávajícího zdiva, oprava tří bašt a zcela zbořeně části hradbního zdiva byly naznačeny půdorysnou nízkou maketou z kamenného zdiva. Veškeré kamenné zdivo bylo provedeno z místního typu kamene z nalezišť na severním okraji města.

1997 – rekonstrukce ulice Česká

Rekonstrukce ulice Česká byla jedna z prvních akcí Programu regenerace MPZ Beroun. Její obnova proběhla také proto, aby mohla sloužit, společně s ulicí Havlíčkova, jako hlavní objížděná komunikace městského centra. Rekonstrukci povrchů ulice předcházela oprava telekomunikačního vedení, vodovodu, revize kanalizace a osazení nových světel veřejného osvětlení. Komunikace se živičným povrchem byla od dlážděných chodníků oddělena novou opěrnou zdí. O obnovu a moderní vzhled jednotlivých domů v ulici se postupně postarali jejich majitelé.

1998 – rekonstrukce a dostavba radnice

Rozsáhlá a náročná přestavba radničního areálu včetně obnovy pseudobarokní budovy radnice proběhla v několika etapách. Urbanistické řešení areálu bylo podřízeno stávající situaci – bylo zejména potřeba vyřešit rekonstrukci východního křídla, které bylo v havarijním stavu. Na jeho místě byl dostavěn nový objekt a dalším novým objektem byl radniční blok uzavřen z ulice Na Příkopě. Vzniklo středové atrium se zelení, s historickou studnou, kašnou a podloubím, kde je dnes dětská galerie.

2001 – rekonstrukce objektu konírny

Objekt bývalé konírny v ulici Na Příkopě je součástí východních městských hradeb a do roku 2000 byl v havarijním stavu. Poté byl rekonstruován na veřejné toalety se zázemím, dále zde byly umístěny garáže a sklady městského úřadu. Při povodni v roce 2002 byl objekt zaplaven a musela být znovu opravena fasáda.

2002 – zástavba Havlíčkovy ulice

Na místě původní, před rokem 1989 zdemolované zástavby bývalé čtvrti Hrdlořezy, byly postaveny objekty pro bydlení a občanskou vybavenost - prodejny, služby, restaurace a ordinace lékařů. Zástavba bloků A a B probíhala ve spolupráci s partnerským městem Rijswijk a holandskou společností Bouwfonds a vznikl komplex, který nenásilně navázal na historické jádro města. Jeden z domů, tzv. Holandský, získalo město a provozuje v něm mimo jiné výstavní síň. Doprovodná zeleň podél městského hradbního opevnění, která byla vysazena v rámci tohoto projektu, dotváří příjemné prostředí městské památkové zóny.

2003 – obnova Husova náměstí

Město Beroun bylo v roce 2002 zasaženo ničivou povodní. Na Husově náměstí dosahovala výška rozvodněného toku řeky Berounky téměř do dvou metrů a její silný proud ničil nejen samotné objekty, ale i plochy komunikací a veřejné zeleně. Rekonstrukce historického jádra probíhala podle projektové dokumentace z roku 1994 a díky finanční pomoci z Fondu solidarity EU se podařilo během jednoho roku dokončit komplexní opravu, při níž se výrazně změnila tvář náměstí. Rekonstrukce byla oceněna Zvláštním uznáním poroty v celostátní soutěži Dopravní stavba roku a Cenou časopisu Moderní obec.

Co vy osobně považujete v období šestnáctiletého budování berounské městské památkové zóny za největší úspěch a co vám udělalo největší radost?

Ing. arch. Dana Vilhelmová, městská architektka

V průběhu procesu regenerace městské památkové zóny mě samozřejmě potěšilo mnoho věcí, zejména celková rekonstrukce centrálního Husova náměstí po povodni v srpnu roku 2002. Ale ještě víc mě za celé období těšil přístup vlastníků jednotlivých objektů v městské památkové zóně k obnově jejich domů. Až na několik výjimek respektovali podmínky a požadavky památkářů, i když ve většině případů se tím rekonstrukce stala finančně náročnější. Chtěla bych všem moc poděkovat, protože i díky jim dnešní městská památková zóna vypadá tak, že mohla být oceněna titulem Historické město roku 2009.

2004 – rekonstrukce Duslovy vily

Do roku 2002 sídlila v jediném pseudorenesančním domě v Berouně, v Duslově vile, městská knihovna. Poté, kdy město zrekonstruovalo pro knihovnu nové prostory v bývalých kasárnách, mohla začít rozsáhlá rekonstrukce vily. Ta proběhla za výborné součinnosti zástupců památkové péče, investora města Beroun, dodavatele a budoucího uživatele – společnosti Tipsport a.s. Významná budova, která je od roku 1997 kulturní památkou, byla uvedena do původního stavu a je využívána jako reprezentační sídlo významné firmy a přízemní prostory slouží jako výstavní prostory pro městskou galerii.

2004 – oprava Pražské brány

Pražská brána je součástí městského hradebního opevnění a její oprava zahrnovala obnovu vnějších i vnitřních omítek, střechy včetně krovu, schodiště a rekonstrukci výstavních prostorů. Při restaurování střešních makovic a korouhví se symbolem českého lva a znakem královského města, byly nalezeny zajímavé písemnosti dokumentující situaci ve městě před mnoha lety. Po opravě byly pro veřejnost zpřístupněny půdní prostory.

2006 – výstavba parkoviště Boškův statek

V lokalitě Na Ostrově, v místě původních zbytků Boškova statku, bylo pro historické jádro města vybudováno záchranné parkoviště se 128 parkovacími stáními. Nová stavba, která výrazně odlehčila dopravě v centru města, byla citlivě zasazena do zeleně v těsné blízkosti řeky Berounky. Výstavba parkoviště byla financována z evropského dotačního titulu PHARE 2003 a motoristům byla nabídnuta varianta levného parkování ve vzdálenosti 250 metrů od centra.

2008 – rekonstrukce ulice Dolnohradební

Rekonstrukcí a obnovou prochází jedna z posledních neopravených ulic v městské památkové zóně, ulice Dolnohradební, která těsně přiléhá k severnímu hradebnímu opevnění. Na přelomu roku 2009/2010 byl dokončen polyfunkční objekt společnosti Tipsport, ve kterém se nachází restaurace, kavárna a několik bytových jednotek a který vymezil do té doby chybějící hranice Dolnohradební ulice. Rekonstrukce ulice proběhne v nejbližší době a její součástí by měl být i prostor nového náměstí.

2009 – nová výstavba na místě bývalé kovárny

Objekt bývalé kovárny, který přiléhá k jižním městským hradbám, byl pro svůj havarijní stav v roce 2008 zbourán a na jeho místě vyrostl v roce 2009 nový komerčně – obytný komplex. V přízemí jednotlivých domů jsou obchody a restaurace, v 1. patře a podkroví bytové jednotky.

2009 – rekonstrukce ulice Hradební

Ve středověku oddělovala Hradební či Šancovní ulice městské hradby od ostatní zástavby a byla vůbec nejdelší ulicí v Berouně. Dnes naopak patří se svými 132 metry mezi ty úplně nejkratší. Rekonstrukce jedné z nejmalebnějších ulic v bývalé čtvrti Hrdlořezy byla dokončena v roce 2009 a kromě zádlažby vozovky a chodníků byla obnovena zeleň u městských hradeb a vybudováno nové veřejné osvětlení.

Co vy osobně považujete v období šestnáctiletého budování berounské městské památkové zóny za největší úspěch a co vám udělalo největší radost?

MUDr. Jiří Besser, ministr kultury, starosta Berouna 1994 – 2010

Když jsem před šestnácti lety město přebíral, bylo z více než jedné třetiny zbourané. Považuji proto za velký úspěch, že jsme dokázali nejen opravit historické domy zapsané na seznamu památek, ale i citlivě a vhodně zastavět obrovské proluky. Z historického hlediska jsou jednoznačně nejceněnější městské hradby, které vymezují celou oblast památkové zóny a patří mezi nejkomplexněji zachované opevnění u nás. Žádné jiné město se nemůže pochlubit dvojicí původně zcela shodných bran, navíc z doby nejstaršího budování městských opevnění v českých zemích. Pyšný jsem samozřejmě i na naše opravené Husovo náměstí, které po ničivé povodni v roce 2002 prošlo komplexní opravou.

Berounské gymnázium slaví 25. září sté výročí

Sexta realného gymnázia v Berouně (1916)

Portrét zakladatele: Oktavián Wagner

„Ústav vyžaduje nevšední obětavosti ne proto toliko, že je nový, ale že je to i škola nového typu a znamenitého poslání pro širý kraj a ovšem také z té příčiny, že škole nutno dobytí sympatií všeho obyvatelstva“.

O. Wagner na první konferenci profesorského sboru berounského gymnázia 19. 9. 1910

Když 8. září 1910 přijížděl PhDr. Oktavián Wagner ranním vlakem na berounské nádraží z Hradce Králové, kde řídil dívčí lyceum, sotva pár hodin poté, co obdržel telegram zpravující jej o svolení ředitelem nově založeného reálného gymnázia, patřil již mezi přední budovatele a reformátory českého středního školství, přestože začínal jako pouhý učitel.

Narodil se v nedalekém Mirošově na Podbrdsku 4. července 1869 jako syn šichtmistra uhelných dolů v Dobřívě; matka byla dcerou nadlesního v Obecnici. Po absolvování obecné školy jej otec poslal studovat do Prahy, nejprve na vyšší gymnázium v Žitné a posléze na prestižní Akademické gymnázium. Po maturitě začal studovat filozofickou fakultu nejprve v Praze, poté též v Krakově a ve Vídni. Závěrečnou státní zkoušku z češtiny a němčiny vykonal úspěšně v roce 1895. Poté začala jeho učitelská anabáze. Tehož roku nastoupil jako pomocný učitel na malostranské reálce, ale již o dvě léta později začal učit na státní průmyslovce v Plzni a následně v Praze. V roce 1900 získal titul středoškolského profesora. To již vyučoval na průmyslové škole v Praze, kde působil sedm let. Jeho zkušenosti v oboru pedagogiky se odrazily také v tom, že jej vídeňské ministerstvo vyučování jmenovalo vládním komisařem pokračovacích škol, tedy těch, které byly spojeny obvykle s měšťankami a dávaly možnost tříletého nástavbového studia po 15. roce věku.

Roku 1907 přestoupil na kladenskou státní reálku, ale současně byl jmenován ředitelem dívčího lycea v Hradci Králové. V této funkci zůstal až do svého odchodu do Berouna.

Když nastupoval do Berouna, měl na svém kontě kolem jednoho sta studií a článků z odborné školské a pedagogické problematiky i literárních příspěvků. Ve spolupráci s univ. prof. Františkem Drtinou (1861-1925), odborníkem na pedagogiku a zároveň poslancem vídeňské říšské rady, jenž se v té době rovněž zabíral reformou celého středoškolského vzdělání, připravil zcela novou koncepci dívčího vzdělávání. O rok předtím společně s prof. Drtinou vypracoval osnovy pro nový typ dívčího reformního gymnázia.

Wagner si byl dobře vědom toho, že škola je taková, jaký je učitel, a prosazoval jejich pravidelné vzdělávání, které měl uplatnit nejen mezi studenty, ale i mezi obyčejnými lidmi. Jako aktivní člen Svazu osvětového (vypracoval dokonce jeho organizaci) zajížděl na venkov, zvláště na tolik oblíbené Podbrdsko, a na stovkách osvětových přednášek pro zájemce se snažil pozvednout vzdělanostní úroveň národa. Tento úkol považoval za klíčový, jak ostatně dokazuje i jeho kniha Ve slépejích Krameriusových (1907). Shledal, že národu je třeba buditelů vzdělanosti, stejně jako v 19. století buditelů jazyka. Dokonce ani vypuknutí světové války jej od tohoto

vpravdě sysífovského a nevšedního úkolu, jenž si předsevzal, neodvrátilo.

Jeho snaha o povznesení vzdělanosti obyvatel právě na Podbrdsku byla nepochybně též projevem jeho lásky k rodnému kraji, který velmi miloval, a rád se sem vracel. Ta a snad i trochu klidnější prostředí jej zřejmě dovedly až do Berouna. Již několik let před založením berounského gymnázia se v publikaci Otázka středoškolská na českém západě zasazoval pro založení reálného gymnázia v Berouně. Osobně se angažoval při jeho založení, nemluvě o vytvoření srdce gymnázia – třináctičlenného profesorského sboru, jenž byl díky Wagnerovu úsilí vskutku mimořádný. Po úspěšném zápisu do primy berounského městského gymnázia v září 1910 pak následovaly další tvrdé boje – o novou budovu (1914-1915) a nakonec i o postátnění ústavu (1919).

Nešlo o člověka, který vyhledával samotu, naopak. Přese všechny školní a mimoškolní povinnosti si našel čas na rodinu, milující manželku Emilii a výchovu svých tří synů, kteří šli v otcových slépejích, byť nikoli co se týká

výběru učitelského povolání, ale zanechali po sobě rovněž výraznou stopu. Nejstarší Otto (1902-1974) se stal profesionálním vojákem a později se proslavil úspěšnou knihou vzpomínek S cizineckou legií proti Rommelovi. Prostřední Eduard (1905-1984) se rovněž vydal na vojenskou dráhu a po válce se z něho stal mezinárodně uznávaný specialista na starší vojenskou historii, zatímco nejmladší Oktavián (1908-?) se stal právníkem.

Zdaleka ne vždy se jeho návrhy setkaly s pochopením. Byl v mnohém ohledu mužem, který předběhl svoji dobu; anebo ji spíše alespoň o kousek popostrčil kupředu. Časem však začínala v jeho životě valem ubývat energie, kterou tak nezištně věnoval ostatním. Únava fyzická i psychická, vyvěrající též z nepřilíh valného pochopení mnohých berounských činitelů pro kulturu a lidovou osvětu a ze stranických žabomyších rozeprů, si začala vybírat svoji daň. Zdravotní problémy se objevily už před světovou válkou, ale hlavně během ní. Přesto ještě organizoval v roce 1915 pomoc haličským židovským uprchlíkům a v Berouně pro ně otevřel polskou školu, kterou sám řídil. V roce 1917 přišla vážná zdravotní krize, ale překonal ji a vrátil se do čela ústavu; jednalo se ale jen o dočasný odklad. Přestože nebyl příznivcem rozbití Rakouska, přivítal ještě vznik republiky. Začátkem roku 1919 přišel další mrtvičný záchvat, kterému vzápětí, 25. února, také podlehl. Shodou okolností a strašnou ironií osudu krátce po jeho smrti dorazila zpráva od jeho přítele prof. Drtiny, že jej nová republika povolala do nově ustaveného pedagogického ústavu J. A. Komenského při ministerstvu školství. V té době se však Wagner chystal na svou poslední pouť na hřbitov.

■ Mgr. Jiří Topinka

Státní okresní archiv Beroun

Příběh zakladatelský aneb „Jak Beroun ke gymnáziu přišel“

Den 11. září 1910 bude zlatým písmem zapsán v dějinách kulturního rozvoje královského Města našeho. Konečně tedy po dlouhých bojích s nepřáteli pokroku, kteří do poslední chvíle dovedli snahy naše křížití tisícími intrikami, stává se naše město sídlem moderního ústavu středního, reálného gymnasia!“

Vzletným patosem projevil svoji radost na stránkách místních Hlasů od Berounky první ředitel gymnázia dr. Oktavián Wagner. Měl k tomu skutečně důvod. Vždyť po 12 letech snažení a dohadování získal Beroun vůbec první střední školu. O deváté hodině ranní se v tělocvičce obecných škol na Jungmannově (dnes Plzeňské) třídě konalo slavnostní shromáždění. Gymnáziu totiž chyběla vlastní budova. Ale hlavně, že se vůbec podařilo prosadit myšlenku střední školy – a Bůh ví, že to nebylo nic jednoduchého. Jak sám Wagner poznamenal do školní kroniky, málokterý ústav to tak těžko uskutečňoval jako gymnázium v Berouně.

Roku 1898 měl císař František Josef I. oslavit 50. výročí nástupu na trůn. Jak bylo tehdy zvykem, předháněla se mnohá města v tom, čím mocnářovu památku oslaví. Berounská městská rada se počátkem srpna rozhodla zvětšit jeho jména postavením střední školy v Berouně. Zatímco jeho vládařské čtyřicetiny radní „oslavili“ založením okresní nemocnice, ze které po deseti letech kvůli malicherným sporům v okresním zastupitelstvu nestála ani chila, doufali, že alespoň tentokrát jejich vznešená idea dojde realizace. Jenže, ouha! Ona ani taková škola nebyla počátkem pro místní daňové poplatníky příliš stravitelným soustem. Zejména zástupci mohutné Pražsko-železářské společnosti, vlastníci mj. královské železářny, nebyli tomuto záměru příliš nakloněni, tak jako ostatní zástupci průmyslu. K čemu inteligentní studenty, stačí poslušní dělníci do jejich provozů.

Hlavní úlohu hrály – jak jinak – peníze. Stavbu a udržování gymnázia by totiž muselo financovat město spolu s okresním zastupitelstvem z místních daní a přírůžek. Teprve poté by mohly místní úřady požádat stát o převzetí školy – zestátnění. Rakous-

ký stát, přesněji vídeňské ministerstvo kultury a vyučování, nijak nehyřilo ochotou napomáhat rozvoji českého národního vyššího školství. Podle jeho názoru bylo třeba rozvíjet nižší střední školství (reálky) a hlavně školy odborné.

Nicméně hlasy podporující tuto ušlechtilou myšlenku nakonec v okresním zastupitelstvu převážily. Na zasedání 30. prosince 1901 odhlasoval návrh zřizovací listiny reálného a vyššího gymnázia císaře a krále Františka Josefa I. Ovšem usnesení je jedna věc a jeho realizace druhá. Zkrátka celá akce bez širší podpory veřejnosti a hlavně s Damoklovým mečem několikaletého finančního vydržování ústavu nad hlavami zastupitelů zašla na úbytě. Hrozilo, že

stvo odsouhlasilo 3. září 1908 ustavení komise pro zřízení střední školy. Došlo k dohodě v otázce peněz: 1/3 nákladu zaplatí město Beroun, 2/3 okresní zastupitelstvo. Všichni byli přesvědčeni, že stát splní sliby svých úředníků a za dva roky školu převezme do své péče. Pak už šlo všechno jako na drátkách. Okresní zastupitelstvo spolu s městskou radou, za podpory zdejšího obchodního grémia a společenstva řemesel, zaslalo v únoru 1909 žádost zemské školní radě, ta žádost doporučila ministerstvu vyučování ke schválení. Následovala deputace na vídeňské ministerstvo. „Lobování“ za berounské gymnázium přineslo své ovoce: 30. června 1910 ministerstvo povolilo zřízení městského reálného gymnázia.

Škola řídilo k tomu účelu zvlášť zvolené kuratorium, ve kterém bychom našli zástupce všech místních politických stran (politikaření má v Čechách vskutku hluboké kořeny). Jeho členové vybrali z doslých nabídek prvního ředitele – PhDr. Oktaviána Wagnera. Dnes můžeme říci, že členové kuratoria nemohli volit lépe. Jednačtyřicetiletý absolvent pražské filozofické fakulty s aprobací čeština – němčina působil od roku 1907 jako ředitel dívčího lycea v Hradci Králové. Celý svůj život se zabýval myšlenkou důležitosti vzdělání, na toto téma napsal řadu studií.

V Berouně jej čekal obrovský kus práce. Od vybavení třídy a sbírek, etablování profesorského sboru, snahu o vlastní budovu až po zestátnění školy. Již na ustavující poradě učitelského sboru 19. září 1910 zdůraznil, že „ústav vyžaduje nevšední obětavost“ a „škole je nutno dobytí sympatií všeho obyvatelstva“. Sám v tom šel příkladem, takže jeho jméno dodnes zůstane spojeno s první, průkopnickou etapou historie berounského gymnázia.

Na začátek září byly také vypsány termíny přijímacích zkoušek. Přihlásilo se celkem 97 chlapců, z nichž většina uspěla. Po zaplacení 30 rakouských korun ročního školného (mnohým však bylo odpuštěno) se z nich stali studenti primy. Horší byla situace s privatistkami, tedy studentkami, které na tehdejších gymnáziích ještě nesměly studovat spolu s chlapci. Učily se tedy doma a na konci každého semestru se dostavovaly ke zkouškám. Přihlásilo se jich 18, což všechny příjemně překvapilo, ale vzhledem ke kvótě, určené ministerstvem vyučování, nesměl Wagner všechny přijmout. Stále převažovalo totiž přesvědčení, že dívky patří k plotně. Přesto jich ředitel alespoň pět přijal.

Konečně mohla začít, byť s velkými obtížemi, vlastní výuka. Do školních škamen 12. září 1910 usedlo všech 77 přijatých chlapců. Městské reálné gymnázium v Berouně se stalo skutekem!

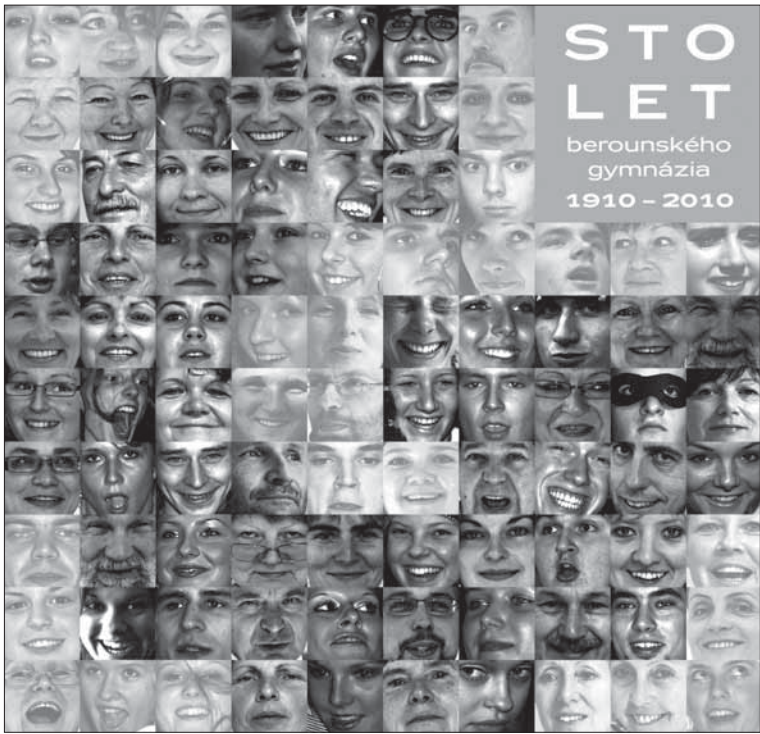
■ Mgr. Jiří Topinka

Státní okresní archiv Beroun

Výstavka v archivu

Letošní pravidelná archivní výstavka hodlá připomenout výjimečné jubileum zdejšího gymnázia. Vzniklo totiž před rovnými sto lety! Skutečnost, že počátkem 20. století rychle se rozvíjející Beroun neměl žádnou střední školu, nedala spát zdejšími radními, ani mnoha patriotům. Protože tehdejší c. k. ministerstvo vyučování nemělo mnoho pochopení pro založení takového školského ústavu, chopili se iniciativy sami Berounští a jejich mnohaleté úsilí bylo korunováno v roce 1910 úspěchem. Velmi rychle se stalo nejen kvalitním vzdělávacím ústavem, ale také jakýmsi kulturním centrem. Vzhledem k tomu, že ve státním archivu se dochovalo velké množství mimořádně zajímavých dokumentů z gymnázia, může se zájemce s jejich reprezentativním výběrem seznámit ve Státním okresním archivu Beroun během Dnů evropského dědictví, a to v sobotu i v neděli od 9 do 17 hod. a o dva týdny později také na volném pokračování této výstavy přímo v budově gymnázia. Tešíme se na vaši návštěvu.

■ Mgr. Jiří Topinka

Co vy osobně považujete v období šestnáctiletého budování berounské městské památkové zóny za největší úspěch a co vám udělalo největší radost?

Iva Kermesová, vedoucí odboru městských investic

Začátkem 90. let jsem byla spoluiniciátorem vyhlášení historického jádra města – městské památkové zóny. Od té doby uplynulo již mnoho let a udělalo se pro záchranu a obnovu zničeného centra mnoho práce. Město investovalo do MPZ jen ze svého rozpočtu více než 260 milionů korun. Práce na MPZ je velmi zajímavá, neboť člověka nutí seznámit se s dávnou minulostí města. Mezi nejzajímavější projekty patřila obnova Duslovy vily, protože se většinou jednalo o restaurátorské práce. Nejnáročnější však byla obnova povodně zničeného náměstí, jehož rekonstrukce se sice připravovala několik let, ale realizaci bylo nutné provést ve velmi krátkém čase.

Časový plán oslav

Pátek 10. 9. 2010

16:00

Berounský drak 2010 - zahájení sportovního kulturního programu pro děti i dospělé v autokempu Na Hrázi

21:30

Ohnivá show Probuzení berounského draka v autokempu Na Hrázi

Sobota 11. 9. 2010

8:00

Zahájení Hrnčířských trhů Beroun

9:00

Koncert dechové hudby BEROUNAČKA na Husově náměstí

10:00

Vernisáž výstavy fotografií studentů FAMU ve Výstavní síni Jiřího Jeníčka v Pražské bráně

10:45

Koncert VELKÉHO SWINGOVÉHO ORCHESTRU na Husově náměstí

11:00

Vernisáž výstavy fotografií Beroun v zrcadle času v Městské galerii Beroun

11:00

Berounský drak 2010 – zahájení 5. ročníku závodu dračích lodí na řece Berounce nad jezem

12:15

Vystoupení hudební skupiny KŘIVOKLÁTSKÍ HUDCI na Husově náměstí

13:00

Oficiální zahájení místních oslav Dnů evropského dědictví (European Heritage Days - EHD) - fanfáry a Óda na radost

14:00

Slavnostní vyhlášení vítězů soutěže hrnčířů O nejlepší zahradní keramiku a udělení ocenění Zlatá brána - na Husově náměstí

15:00

Vystoupení hudební skupiny PLZEŇSKÝ MLS na Husově náměstí

16:00

Vystoupení hudební skupiny ŠVEJK BAND na Husově náměstí

17:00

Varhanní koncert Gerarda Legierse v kostele svatého Jakuba

18:00

Ukončení 1. dne Hrnčířských trhů Beroun

19:30

Divadelní představení v podání souboru HERCI PRVNÍ GENERACE ve Společenském domě Plzeňka – premiéra nové hry Přišel na večeri

Neděle 12. 9. 2010

9:00

Zahájení 2. dne Hrnčířských trhů Beroun

9:00

Koncert dechové hudby BEROUNAČKA na Husově náměstí

10:45

Vystoupení hudební skupiny TŘI DNY NA BŘÍŠE na Husově náměstí

13:00

Vystoupení hudební skupiny SHANNON IRISH MUSIC na Husově náměstí

17:00

Zakončení Hrnčířských trhů Beroun a místních oslav Dnů evropského dědictví

DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ

EUROPEAN HERITAGE DAYS

PROGRAM

BEROUNSKÝCH OSLAV

A. Zpřístupněné památky a doprovodné akce vázané na konkrétní památku

1. Radnice

11. 9. 2010	14:00 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 12:30 – 17:00

Během oslav EHD budou mít návštěvníci možnost seznámit se s historickou radniční budovou i s novou přístavbou. Ve velké zasedací místnosti si budou moci prohlédnout městskou kroniku a nejzajímavější fotografie z posledního období. V obřadní síni bude vystavena městská insignie v podobě starostenského řetězu, která se Berounanům poprvé představila při oslavách EHD v roce 2000.

2. Pražská brána

11. 9. 2010	10:00 – 12:00 12:30 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 12:30 – 17:00

Pražská brána - Výstavní síň Jiřího Jeníčka se i letos představí výstavou fotografií. Od září 2000 zde pravidelně vystavují své práce studenti pražské FAMU. V sobotu 11. 9. v 10:00 se zde uskuteční slavnostní vernisáž výstavy fotografií – **Výběr z klauzur 2010.**

3. Plzeňská brána

11. 9. 2010	8:00 – 18:00
12. 9. 2010	9:00 – 17:00

V prostorách Plzeňské brány čekají návštěvníky zajímavé stálé expozice - Strážště a stavební rozvoj města, Věžní hodinový stroj a Beroun a jeho historická privilegia. Z ochozů brány se otevírá zajímavý pohled na historické jádro města

4. Duslova vila

11. 9. 2010	11:00 – 12:30 13:00 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 12:30 – 17:00

Novorenesanční Duslova vila je zapsána v ústředním seznamu nemovitých památek. V přízemí se nachází Městská galerie Beroun. V sobotu v 11:00 se zde uskuteční vernisáž výstavy fotografií s názvem **Beroun v zrcadle času**. O historii vily a její rekonstrukci podá odborný výklad pracovnice galerie.

5. Jenštejnský dům

11. 9. 2010	8:00 – 18:00
12. 9. 2010	9:00 – 17:00

Muzeum Českého krasu v Berouně nabídne v rámci EHD návštěvníkům nejen své stálé expozice, ale i právě probíhající aktuální výstavy. V prostorách muzea, na Husově náměstí, si mohou zájemci prohlédnout **stálé expozice**: Z dějin

řemesel města Berouna, Pamětní síň Václava Talicha, Pamětní síň Jana Preislera, Český kras – osídlení člověkem, Berounští měšťané v portrétech 18. a 19. století, Živá příroda Českého krasu, Jeskyně a jeskyňáři v Českém krasu, Geologicko – paleontologická expozice Barrandien a Etnografická expozice. Pro návštěvníky proslulých berounských řemeslných a hrnčířských trhů s mezinárodní účastí připravuje každoročně Muzeum Českého krasu **jarmark tradičních řemesel pod širým nebem** v prostorách expozice Geopark Barrandien. Ten tak navodí iluzi pracovišť dovedných mistrů hrnčířů, kovářů, dráteníků a dalších, dnes už téměř vymizelých řemesel. Příjemným doplňkem bývá prodejní nabídka koření, bižuterie, hraček, berounských koláčů a dalších lahůdek české kuchyně. **Aktuální výstavy:** Falzifikáty v paleontologii aneb zlaté (nejen české) ručičky, Nevšední geologie všedního dne a výstava obrazů Od jara do jara výtvarnice Lucie Suché doplněná díly Tomáše Suchého.

6. Měšťanský dům čp. 89

11. 9. 2010	9:00 – 12:00
-------------	--------------

Návštěvníci si budou moci prohlédnout sklepní prostory barokního šitového domu a seznámit se s historií tohoto významného privátního památkového objektu.

7. Děkanský kostel sv. Jakuba Většího

12. 9. 2010	13:00 – 17:00
-------------	---------------

Děkanský kostel sv. Jakuba Většího tvoří jednu z hlavních dominant města. V rámci EHD si budou moci návštěvníci prohlédnout interiér kostela. V sobotu 11. 9. 2010 v 17:00 se zde uskuteční varhanní koncert v podání Gerarda Legierse, titulárního varhaníka kostela sv. Bonifáce v Rijswijku.

8. Hřbitovní kostel Zvěstování Panny Marie

11. 9. 2010	9:00 – 12:00 13:00 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 13:00 – 17:00

Významná berounská historická památka otevře své brány návštěvníkům v rámci oslav Dnů evropského dědictví.

9. Kaple Bolestné Panny Marie

11. 9. 2010	9:00 – 12:00 13:00 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 13:00 – 17:00

Kaple Bolestné Panny Marie byla postavena u studánky, u níž se v roce 1723 udála řada zá-

raků a jejíž vodě byla připisována léčebná moc. Kapli nechal v roce 1724 postavit berounský děkan Jiří Procházka de Lauro. K prameni se zá- zračnou vodou se často konala procesí věřících zblízka i zdaleka. V roce 1893 byla podle návrhu architekta Josefa Mockera přestavěna v novogotickém slohu. Veřejnosti se otevírá jednou ročně v rámci oslav Dnů evropského dědictví. V kapli je otevřena výstava fotografií **Jiřího Semráda**, která je doplněna šperky Lindy Semrádové.

B. Doprovodné akce nevázané na konkrétní památku

Státní okresní archiv

11. 9. 2010	9:00 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 17:00

V budově Státního okresního archivu je otevřena vý- stava s názvem **100 let berounského gymnázia.**

Holandský dům

11. 9. 2010	9:00 – 12:00 12:30 – 17:00
12. 9. 2010	9:00 – 12:00 12:30 – 17:00

Ve výstavní síni Holandského domu je otevřena vý- stava 745 let města Berouna.

Městská hora - lesopark a rozhledna

11. 9. 2010	9:00 – 19:00
12. 9. 2010	9:00 – 19:00

Oblíbeným cílem turistů a rodin s dětmi je beroun- ský lesopark Městská hora, který vznikl na konci 19. století péčí berounského okrašlovacího spolku. V letech 1996 – 2000 proběhla celková revitalizace lesoparku. Vedle dvou dětských hřišť pro různé vě- kové kategorie zde návštěvníci najdou 13,6 metrů vysokou rozhlednu z roku 1936, z níž je možné vi- dět město jako na dlaní, a medvědárium. Lesopark je nejvýznamnější a nejrozsáhlejší součástí přírodní složky kulturního dědictví města.

Berounské medvědárium

Symbol medvěda má město Beroun ve znaku i na svém praporu. V říjnu 2000 si navíc pořídilo také medvědy živé. Pro medvědí bratry Matěje, Vojtu a Kubu, s nimiž režisér Václav Chaloupek natočil úspěšný Večerníček Médové, vybudovalo na sva- hu Městské hory medvědárium s třemi ložnicemi, přípravnou krmiva a výběhem o rozloze téměř 25 arů. Medvědí trojčata se narodila 13. ledna 2000 v Českém Krumlově čtrnáctiletým rodičům Kateři- ně a Vokovi. Medvědárium je přístupno denně bez omezení.

XIV. ročník Hrnčířských trhů Beroun

11. 9. 2010	8:00 – 18:00
12. 9. 2010	9:00 – 17:00

Na Hrnčířských trzích Beroun, které navazují na slavnou tradici středověkého a raně novověkého berounského hrnčířství, se představí na třista do- mácích hrnčířů a keramiků z Česka i ze zahraničí. Mediálními partnery čtrnáctého ročníku jsou Český rozhlas Region, Český rozhlas Regina, Country rá- dio a Rádio Impuls.

Berounské památky

zapsané v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR, zpřístupněné ve dnech 11. a 12. září 2010

V městské památkové zóně

Dolní (Pražská) brána

Horní (Plzeňská) brána

Radnice (čp. 68)

Duslova vila

Městská rozhledna

Děkanský kostel sv. Jakuba

Mimo městskou památkovou zónu

Areál hřbitovního kostela Zvěstování Panny Marie

Areál kaple Bolestné Panny Marie Pod Studánkou

BEROUNSKÉ POVĚSTI

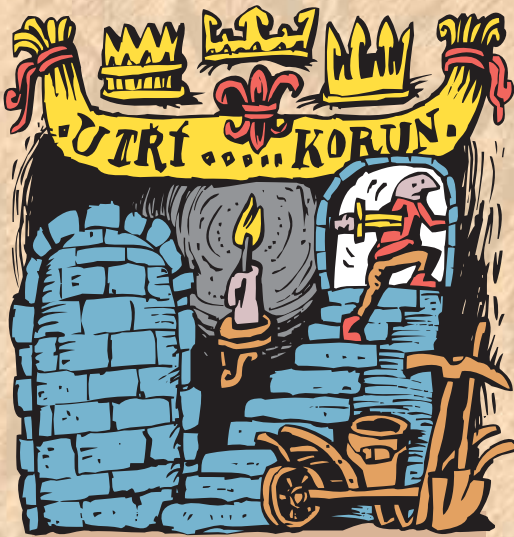
Text z historických pramenů
sestavila Jiřka Soukupová,
ilustroval Kameel Machart.

Pověst o Klepáčkovi

Při novobarošní přestavbě radnice se dočkala zpodobnění také nejznámější postava berounských pověstí - Klepáček, jejíž plastiku mohou přichozí do budovy radnice spatřit ve vstupní chodbě. Skřítek, který svou přítomnost projevoval vždy klepáním na zeď, byl odpůrcem nespravedlnosti, falše a nepoctivosti. Trestal nepoctivé úředníky a řemeslníky, kteří rozkrádali obecní jmění nebo odváděli špatnou práci. Zároveň vyváděl i neuvěřitelné šprýmy.

A kde se tu vzal? Za jedné z válek zajali nepřatelští vojáci berounského purkmistra a nutili ho, aby jim prozradil, kam ukrýl obecní pokladnu. On však vytrvale odolával jejich nátlaku, nezlomilo ho ani bití, ani kruté mučení. Nakonec ho rozlícení vojáci přivázali za koně a nechali ho vláčet tak dlouho, až vypustil duši. To se událo v domě u Podlešských vedle radnice a dlouho prý byly na dvoře znát krvavé skvrny, které nešly nijak smýt. Poklad zůstal neobjeven, zazděn kdesi ve sklepech radnice, ale duch poctivého purkmistra ho pořád střeží. A hlídá i všechno ostatní obecní jmění, dbá také na spravedlivé rozhodování konšelů, nenávidí hádky, křivdy, úplatky, podvody a intriky. To hned začne vztekle bušit do stěny...

Dům U tří korun

Už samo domovní znamení jako by naznačovalo skryté bohatství. Obyvatelé Berouna věřili, že v domě U tří korun bývala mincovna. Také se vypráví, že někdy za třicetileté války snesli měšťané do tohoto domu všechny své cennosti a peníze a pověřili jednoho z radních, považovaného za nejpoctivějšího muže ve městě, aby je uschoval a zazdil. Vzápětí byli odvoláni na hradby bránit město. Výbrany muž svůj úkol splnil a pak spěchal za ostatními. Byl však v bitvě zabit a nikomu nestačil říci, kam poklad schoval. V existenci pokladu se po mnoho generací věřilo tak pevně, že dům U tří korun se vždy prodával s podmínkou, že kdyby se něco našlo, případně prodávajícímu polovic. Pamětníci i dokládají, že ve sklepech byl velký plochý kámen, přikrývající studniční šachtu. Do ní sestupovaly schody a odbočovala z ní chodba, pokračující kamsi pod dvůr...

Mše mrtvých

V první adventní neděli, vždy o druhé hodině v noci, je slyšet z kostela sv. Jakuba varhany a za jeho okny se mihají odlesky světel, jako by tam chodil zástup se svícemi v rukou. Kdo by se chtěl přesvědčit, co se tam děje, zle by pochodil. V tuto pozdní hodinu je totiž berounský chrám zasvěcen mrtvým předkům a kněz, který jako poslední z řady duchovních správců zemřel v Berouně, jim tady slouží mši. Běda tomu, kdo by do kostela vešel a některému z přítomných se podíval do tváře! Do tří dnů by zemřel! Berounští měšťané věřili (ještě v 19. století), že předním osobám ve městě chodí zemřelí příbuzní oznamovat konec jejich života. Viděl je však pouze umírající. Ostatní členové rodiny slychali jen podivné zvuky - praskot ve skříních a trámec stropu nebo klepání na okna a dveře. Také docházelo k nečekaným a nikým nezaviněným pádům různých předmětů.

Přízrak Jenštejnského domu

Nejhorosnější z berounských domů, který si roku 1612 nechal na náměstí postavit císařský rychtář a primátor Jindřich Čížek z Jenštejna, nese dávno kletbu. Vždy poslední den roku jím bloudí nařikající postava bílé paní se svazkem klíčů v ruce. Je připomínkou dávné tragédie: Kdysi prý manželka bohatého majitele Jenštejnského domu vyslechla varovné proroctví potulné cikánky, že její děti se do roka utopí ve vodě. Zděšená matka hned nakázala, aby se její dvě malé děti nepřibližovaly k řece či rybníku a neustále je hlídala. Tak přišel i poslední den roku, který se už tehdy slavil hojností pití i jídla. V celém domě panoval velký ruch a zmatek. A když služebná šla do sklepa pro pivo, nevěsimla si, že tam za ní vlezly zvědavé děti. Když se vracela, jak měla nakázáno, pečlivě za sebou zamkla. Děti zůstaly uvnitř sklepa v naprosté tmě, jejich volání nikdo neslyšel, a jak tápaly kolem stěn, přepadly přes roubení do hluboké studny... Služka byla za svou nedbalost odsouzena a popravena. Její prokletý duch od té doby bloudí koncem roku Jenštejnským domem.

Děkanův prorocký sen

Přesně 14 dní před osudným požárem měl berounský děkan Jiří František Procházka děsivý sen, v němž velice živě viděl planoucí město Beroun. Svým „viděním“ byl tak vyveden z míry, že při ranní pobožnosti užaslým věřícím sdělil, že jim hrozí zhoubná ohněm a vroucně se modlil za odvrácení tak velkého neštěstí. Posluchači nevěřili děkanovu varování. Ovšem k požáru skutečně došlo, dokonce i místo ohniska se shodovalo se snem kněze... A možná, že právě tato událost dala vzniknout pověsti, že má-li v Berouně dojít k požáru, rozsvítí se po půlnoci všechna okna kostela sv. Jakuba na náměstí, jako by v něm planuly stovky svíci, ačkoliv uvnitř nikdo není a žádné skutečné svíce tam nehoří. Do tří dnů, týdnů nebo měsíců po takovém tajemném jevu je město zcela zaručeně navštíveno požárem.

Přízraky Na Klášteře

Nejvíce pověstí se váže k nenápadné ulici, kterou máme po levé ruce, stojíme-li před městskou radnicí zády. Kdysi se tady při městských hradbách rozkládal bohatý dominikánský klášter s kostelem Panny Marie a hřbitovem. Při takzvaném „krvavém aprílu“ (1421) husité dobyli zradou Beroun a cílem jejich zuřivosti se stali zejména nenávidění mniši. Povraždili je, klášter vydrancovali, vypálili a rozbořili. Desítky let připomínaly nešťastnou událost jen zříceniny zarostlé křovinami. Posléze začala městská rada přidělovat nevyužitě pozemky pro stavbu nových domů. Mnohé z nich byly přímo zabudovány do zbytků klášterních zdí. A děly se tu podivné věci... Obyvatelé domu u Mandlů často vídali záhadná zelená světélka, poskakující po rozpadlých městských hradbách a v době různých církevních svátků se po půlnoci vynořily z domu u Kloboučníků postavy ministranta a kněze ve zvláštním černém hábitu a za nimi běžel černý pes s ohnivě svítícíma očima. A příhoda, která se skutečně stala roku 1727 a je zapsána ve farní kronice: Jeden z nájemníků domů Na Klášteře měl v noci podivný sen o pokladu, skrytém v městské hradební zdi, která tvořila zadní stěnu jeho dvorku. Hned vstal, vzal špičák a lucernu a šel poklad hledat. Když několikrát udeřil do hradby, vyvalilo se kamení a objevil se výklenek. A z něj se na zděšeného muže šklebil stojící kostlivec ve zbytcích zpuchřelé kutny. Leknutí způsobilo hledači pokladu takový šok, že se z toho roznemohl a do několika dnů zemřel.

O pokřtěném psu

Jednou prý přišla skupina německých osadníků za českým farářem, aby jim pokřtil dítě. Když však kněz nad dítětem pronesl příslušné modlitby a chtěl ho polít svěcenou vodou, tehdy údajný kmotr rozvinul zavínovačku a ukázalo se, že uvnitř je štěně! Farář vykřikl hrůzou, Němci se smáli a psa hodili do křtitelnice. Neslychaná provokace vyvolala zuřivost českých obyvatel Berouna, zaútočili na německé sousedy, mnoho jich pobili a zbytek vyhnali z města. Ulice, kde k masakru došlo, se prý od té doby říká Hrdlořezy. Ve skutečnosti jde o posměšný název, poukazující na pochybnou čtvrt chudiny, kde člověk může snadno dojít „k úhoně“. Jaká škoda, že malebné miniaturní domečky v Hrdlořezích byly roku 1968 zbourány. Dnes by toto romantické zákoutí, připomínající Zlatou uličku na Hradčanech, mohlo patřit k turistickým atrakcím města.

Příběh o založení města

Nejstarší pověsti o založení Berouna zaznamenal v roce 1541 v Kronice české Václav Hájek z Libočan. Ten tvrdí, že první město u významného brodu postavil Slavoš, manžel kněžny Tetky z nedalekého hradiště Tetina. Podle zakladatele bylo nazváno Slavošov. Později však nové město postihly povodně a mor, takže obyvatelé odtud uprchli. Útočiště našli u hradu Hýskova. Ve vylidněném, rozpadajícím se městě, sdílila jen divá zvěř a lupiči, kteří přepadali při broděním řekou nic netušící pocestné a obírali je o veškerý majetek. Proto se začalo říkat, že Slavošov na řece Mži se proměnil v hrozný „beroun“.

Ohnivý Beha

Strašlivý přízrak muže, který se řítí ulicemi (ale i po střechách nebo po nebi) v hořícím kočáře a bičem blesku pobízí spřežení koní s plamennou hřívou, je vedle Klepáčka nejtýpčtější berounským strašidlem. V určité dny koná ohnivý Beha objíždku od bývalého hřbitova při kostele sv. Jakuba až k někdejšímu popravišti pod Městskou horou na Plzeňce (kde stával sloup Božích muk) a odtud se vrací k Behovskému domu u Horní (Plzeňské) brány (dnes čp. 28). Jedna z pověstí tvrdí, že Beha býval berounským rychtářem. Za údajný zločin vraždy odsoudil nevinného mladíka k trestu smrti. Když se dozvěděl, že šlo o justiční omyl, oběsil se na půdě svého domu. Ve skutečnosti však Mates Rudolf zvaný Beha nikdy nevykonával funkci rychtáře. Byl to bohatý měšťan, člen cechu řeznického. Po velkém požáru města roku 1735 však zešlel a oběsil se. Jeho podivná smrt, dávaná do souvislosti s nejnicivějším požárem, jaký kdy Beroun postihl, zapůsobila zřejmě na měšťany tak mohutným dojmem, že byla důvodem vzniku tajemné legendy.

Pověst o založení kostela sv. Jakuba

Vypravuje se, že když budoucí kníže Václav jezdil z Tetina, kde ho vychovávala babička Ludmila, ke své matce Drahomíře do Prahy, musel často po bourkách a deštích přenocovat v rybářské chatrči u brodu a čekat, než voda v řece Mži opadne. I poté, co se stal knížetem, starý rybář na sympatického mládence nezapomněl. Když se stařec dozvěděl, že byl jeho milovaný kníže zavražděn, rozhodl se, že svoji dřevěnou chalupu přemění na kapli a bude knížete Václava uctívat jako světce. Těže noci měl živý sen, že k jeho lůžku přistoupil kníže Václav v doprovodu jakéhosi muže v poutnickém oděvu. Kníže na tohoto muže ukázal a řekl, že rybáře svěruje do ochrany tohoto strážce. Podle kněze z nedalekého Tetina, kterému stařec sen vylíčil, by mohl být neznámým poutníkem svatý Jakub. A tak vznikla na pahorku nad brodem malá kaple sv. Jakuba. O mnoho let později u ní král Václav I. založil město Beroun - a teprve tehdy začali i onu prapůvodní kapli představovat na stejnojmenný městský kostel.